

Воєнна доктрина України (Стратегія воєнної безпеки України)

1. Загальні положення

Воєнна доктрина України (Стратегія Воєнної безпеки) (далі – Воєнна доктрина) є прийнятою в державі системою поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів.

Правовою основою Воєнної доктрини є Конституція України, закони України, Стратегія національної безпеки України, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Окупація Російською Федерацією невід'ємної частини української території – Автономної Республіки Крим і міста Севастополь, розпалювання нею збройного конфлікту на Сході України та руйнування архітектури світової і регіональної безпеки і принципів міжнародного права зумовлюють перегляд та уточнення доктринальних положень щодо формування та реалізації воєнної політики України.

Воєнна доктрина ґрунтується на результатах аналізу та прогнозування воєнно-політичної обстановки, принципах оборонної достатності та дотриманні без'ядерного статусу, затверджених Верховною Радою України засадах внутрішньої та зовнішньої політики. Лейтмотивом Воєнної доктрини є блокування агресивних дій з боку Російської Федерації, досягнення Україною критеріїв, необхідних для набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору, забезпечення рівноправного взаємовигідного співробітництва у воєнній, воєнно-економічній та військово-технічній сферах з усіма заінтересованими державами-партнерами.

У Воєнній доктрині наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

воєнна політика України - діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва і підготовки Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної

служби транспорту України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України до збройного захисту національних інтересів;

воєнно-політична обстановка – стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу. Воєнно-політичні відносини – сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів із застосуванням усіх наявних інструментів у політичній, воєнній, економічній та інших сферах життєдіяльності;

воєнний конфлікт – форма розв'язання міждержавних або внутрішньодержавних суперечностей із двостороннім застосуванням воєнної сили; основними видами воєнних конфліктів є війна та збройний конфлікт;

збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави (внутрішній збройний конфлікт); внутрішні збройні конфлікти відбуваються, як правило, за тієї чи іншої підтримки ззовні;

локальна війна – війна між двома чи більше державами, у якій воєнні дії обмежені територіями воюючих держав та переслідуються воєнно-політичні цілі, що зачіпають переважно інтереси лише цих держав (територіальні, політичні, економічні тощо);

регіональна війна – війна, що охоплює певний регіон (частину континенту) за участю всіх чи більшості держав регіону та з метою досягнення воєнно-політичних цілей, що зачіпають інтереси цих держав;

воєнно-політичний виклик – наміри або дії однієї зі сторін воєнно-політичних відносин, що спрямовані на досягнення власних цілей без урахування інтересів іншої сторони, з усвідомленням можливості заподіяння їм шкоди;

воєнно-політичний ризик – наміри або дії однієї зі сторін воєнно-політичних відносин, які за певних умов опосередковано можуть заподіяти шкоди національним інтересам іншої сторони;

загроза застосування воєнної сили – наміри або дії однієї зі сторін воєнно-політичних відносин, які свідчать про готовність до застосування воєнної сили проти іншої сторони з метою досягнення власних цілей;

критична інфраструктура – системи та об'єкти, фізичні чи віртуальні, настільки життєво важливі для держави, що недієздатність або знищення таких систем або об'єктів підриває національну безпеку, економіку, здоров'я або безпеку населення, чи має своїм результатом будь-яку комбінацію з переліченого вище;

кризова ситуація – граничне загострення воєнно-політичної обстановки, за якої вичерпуються можливості врегулювання спірних питань мирними засобами і настає реальна загроза застосування воєнної сили.

сектор безпеки і оборони – підсистема забезпечення національної безпеки України, охоплена єдиним керівництвом сукупність органів державної влади, утворених відповідно до законів України військових формувань і правоохоронних та спеціальних органів і служб, діяльність яких за функціональним призначенням відповідно до Конституції України та законодавства спрямована на захист національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз національній безпеці України;

сили безпеки і оборони – сили оборони, державні правоохоронні органи, сили цивільного захисту та органи загальної компетенції, на які чинним законодавством покладено функції із забезпечення національної безпеки України;

сили оборони — Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, сили цивільного захисту, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України у частині залучення їх до виконання завдань з оборони держави;

спроможності сил оборони – їх здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

2. Безпекове середовище (глобальні, регіональні та національні аспекти) у контексті воєнної безпеки

Безпекове середовище довкола України складне та динамічне. Через збройний конфлікт в Україні, розпалення збройних конфліктів на Близькому Сході, боротьбу за вплив на світові фінансові та енергетичні потоки посилюється глобальна воєнно-політична нестабільність. Провідні держави підвищують розміри воєнних витрат, активізують розробку нових зразків озброєння, підвищують інтенсивність військових навчань.

2.1. Тенденції формування та розвитку воєнно-політичної обстановки

2.1.1. Формування безпекового середовища у світі відбувається під впливом таких головних тенденцій:

посилення суперечностей між світовими центрами сили щодо поділу сфер впливу, збільшення їх агресивності, непоступливості, прагнення порушити на свою користь воєнно-стратегічну рівновагу, зокрема загострення протистояння між США/НАТО та РФ з ознаками нової “холодної війни”;

загострення безпекової ситуації в країнах Близького Сходу та Північної Африки, активізація релігійного екстремізму та поширення ідей радикального ісламу в країнах Центральної Азії;

сучасна криза та невизначеність засад нової системи міжнародної безпеки, послаблення ролі міжнародних безпекових інститутів, спроби посилити роль воєнної сили поза наявними механізмами міжнародної безпеки;

перенесення ваги у воєнних конфліктах на асиметричне застосування

воєнної сили нерегулярними та/або незаконними збройними формуваннями, зміщення акцентів у веденні воєнних конфліктів на комплексне використання воєнних і невоєнних інструментів (економічних, політичних, інформаційно-психологічних тощо), що принципово змінює характер збройної боротьби і в багатьох випадках перетворює її на так звану “гібридну війну”;

порушення імперативних норм і принципів міжнародного права, закріплених у Статуті ООН, Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року та інших міжнародних договорах (поваги до суверенітету, територіальної цілісності, непорушності державних кордонів, незастосування сили або погрози силою, мирного вирішення спорів тощо);

послаблення законодавчих обмежень щодо застосування воєнної сили державами за межами власної території;

глобальні кліматичні зміни, зменшення запасів природних ресурсів, щоразу більший дефіцит питної води, продуктів харчування, посилення міграційних процесів, а також зростання ризиків виникнення масштабних надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;

збільшення масштабів тероризму, піратства, інших явищ, пов’язаних із застосуванням збройного насильства.

2.1.2. Головні тенденції, що впливають на воєнно-політичну обстановку в регіоні довкола України:

поширення практики застосування провокацій для створення конфліктних ситуацій;

посилення внутрішньої нестабільності в державах регіону, викликаній падінням життєвого рівня населення, неефективністю дій керівництва, намаганнями етнічних утворень сепаратно вирішувати нагальні проблеми, а також втручанням з боку інших держав;

інтенсивна модернізація збройних сил сусідніми державами, активізація розробок озброєння та військової техніки нового покоління з принципово новими можливостями вогневого ураження і управління;

посилення мілітаризації регіону, збільшення іноземної військової присутності та розміщення новітніх систем озброєнь інших держав на територіях держав регіону і поблизу державного кордону України;

активна дестабілізуюча зовнішня політика і політика безпеки Російської Федерації щодо своїх сусідів, а також міжнародних організацій, включаючи НАТО та ЄС;

відмова або ухилення РФ від виконання зобов’язань за міжнародними договорами у сфері контролю над озброєннями, зміцнення довіри і безпеки у військовій діяльності;

невирішеність деяких проблемних питань щодо забезпечення національно-культурних прав осіб, які належать до національних меншин, що уможливорює територіальні претензії до України;

модернізація та вдосконалення спеціальними службами іноземних держав систем і комплексів технічної розвідки, нарощування їх можливостей, спроби несанкціонованого доступу до об'єктів інформаційної інфраструктури України;

гальмування процесу договірно-правового оформлення державних кордонів та розмежування виключних (морських) економічних зон і континентального шельфу між державами регіону;

інформаційна війна Росії проти України.

Зовнішньополітичні умови не сприяють врегулюванню збройного конфлікту на Сході України. За таких обставин Україна може розраховувати перш за все на власні сили та на підтримку переважно США, держав-членів ЄС і НАТО, які вважають збереження незалежності та територіальної цілісності України одним із визначальних факторів забезпечення світової та регіональної стабільності.

2.2. Актуальні загрози воєнній безпеці України та прогнозовані сценарії їх реалізації

2.2.1. Проявами безпосередньої воєнної загрози для України є:

збройна агресія і порушення територіальної цілісності України (тимчасова окупація Росією Автономної Республіки Крим, міста Севастополь та частини території Донецької і Луганської областей), нарощування військової потужності Російської Федерації в рамках цих територій і в безпосередній близькості до українських кордонів, у тому числі потенціальна можливість розгортання тактичної ядерної зброї в Криму;

мілітаризація РФ окупованих територій шляхом формування нових військових з'єднань і частин, а також постачання бойовиків, військової техніки та засобів матеріально-технічного забезпечення;

присутність військового контингенту РФ у придністровському регіоні Республіки Молдова, який може бути використаний для дестабілізації південних регіонів України;

нарощування РФ поблизу державного кордону України угруповання військ з потужним ударно-наступальним потенціалом, створення нових, розширення і модернізація наявних баз, об'єктів військової інфраструктури;

активізація спеціальними службами РФ розвідувально-підривної діяльності в Україні з метою дестабілізації внутрішньої соціально-політичної обстановки в Україні, а також підтримки не передбачених законом збройних формувань на Сході України і створення умов для збільшення масштабів збройної агресії;

діяльність на території України незаконних збройних формувань, спрямована на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні, залякування населення, позбавлення його волі до опору, порушення функціонування органів державної влади, місцевого самоврядування, важливих об'єктів промисловості та інфраструктури;

територіальні претензії РФ до України та посягання на суверенітет України в окремих її районах;

використання території та повітряного (морського) простору України для ведення бойових дій в разі виникнення воєнного конфлікту між НАТО і РФ.

2.2.2. Воєнно-політичні виклики і ризики, які в перспективі можуть перетворитися на загрозу застосування воєнної сили проти України

Воєнно-політичні виклики і ризики для України:

відкрите втручання у внутрішні справи України з боку РФ шляхом ведення “гібридної війни”, спрямоване на порушення конституційного устрою, територіальної цілісності та суверенітету України, внутрішньої соціально-політичної стабільності та правопорядку;

протидія формуванню систем колективної безпеки за участю України;

невирішеність питань щодо розмежування державного кордону в акваторії Чорного і Азовського морів, незавершеність договірно-правового оформлення державного кордону України з РФ, Республікою Білорусь та Республікою Молдова;

спроби дестабілізації з боку РФ соціально-політичної та економічної ситуації в Україні, а також провокування сепаратистських настроїв у районах компактного проживання національних меншин на території України;

цілеспрямований інформаційний (інформаційно-психологічний) вплив з використанням сучасних інформаційних технологій, спрямований на формування міжнародного іміджу України як штучної, нестабільної держави, неспроможної до прогресивного соціально-економічного розвитку, а також на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної обстановки, міжетнічних та міжконфесійних відносин в Україні або її окремих регіонах і місцях компактного проживання національних меншин;

дії інших держав щодо ускладнення та уповільнення економічного розвитку України;

поширення зброї масового ураження і засобів її доставки, тероризму, організована злочинність, незаконна торгівля зброєю і боєприпасами, нелегальна міграція.

З урахуванням тенденцій розвитку та характеру воєнно-політичної обстановки в середньостроковій перспективі найбільш імовірні збройні конфлікти з використанням противником як власних збройних сил, так і підтримуваних ними незаконних збройних формувань, терористичних угруповань, найманців як інструмента досягнення власних інтересів. Значно підвищуватиметься ймовірність переростання таких конфліктів у війну.

2.2.3. Прогнозовані сценарії реалізації загрози застосування воєнної сили проти України

Вищезазначені виклики та загрози воєнній безпеці України можуть бути реалізовані за такими сценаріями:

повномасштабна збройна агресія РФ проти України з проведенням сухопутних, повітряно-космічних, морських операцій з рішучими воєнно-політичними цілями;

окрема спеціальна операція РФ проти України із застосуванням окремих військових підрозділів та/або частин, вогневих ударів, інформаційних, інформаційно-психологічних операцій (дій) в сукупності із застосуванням невоєнних засобів, у тому числі під виглядом миротворчих сил для нібито примушення конфліктуючих сторін до миру та їх розмежування за відсутності відповідного рішення Ради Безпеки (РБ) ООН;

блокада із застосуванням воєнної сили морських портів, узбережжя або повітряного простору України, порушення її комунікацій з боку РФ;

збройний конфлікт всередині держави, інспірований РФ з намаганням відокремити від України адміністративно-територіальні одиниці на сході, південному сході та півдні держави, за участю незаконних збройних формувань, терористичних угруповань у взаємодії з політичними, неурядовими, етнічними, релігійними або іншими організаціями;

збройний конфлікт на державному кордоні України, зокрема прикордонні збройні інциденти (провокації, сутички) з регулярними або нерегулярними силами РФ, незаконними збройними формуваннями тощо;

терористичні акти на території України або проти громадян України, посягання на життя державних чи громадських діячів, представників іноземних держав (вчинені з метою провокації війни або міжнародних ускладнень), диверсії (у тому числі на об'єктах критичної інфраструктури), а також вибухи, підпали у приміщеннях органів державної влади та їх захоплення, викрадення громадян або захоплення заручників.

Загрози воєнній безпеці України у разі їх реалізації можуть призвести до зміни конституційного ладу України, подальшої окупації України або її окремих територій, ослаблення центральної влади, зміни адміністративно-територіального устрою, встановлення прямого або опосередкованого контролю над Україною та втрати нею державного суверенітету і територіальної цілісності.

2.2.4. На спроможності України щодо адекватного реагування на виклики та загрози воєнній безпеці негативно впливають внутрішні економічні та соціально-політичні умови та обставини:

розбалансованість і незавершеність системних реформ у сфері безпеки і оборони, недостатність ресурсного забезпечення сил оборони та неефективне використання наявних ресурсів;

неефективність системи державного управління суб'єктами забезпечення національної безпеки України у воєнній сфері, програмно-цільового планування їх розвитку;

зниження обороноздатності держави, недостатній рівень готовності Збройних Сил України та інших військових формувань до ведення сучасної збройної боротьби, насамперед в умовах ведення “гібридної війни”;

недостатня ефективність державних органів, що здійснюють розвідувальну і контррозвідувальну діяльність;

недостатній рівень координації і узгодженості дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, низький рівень підготовки їх спеціалістів з питань безпеки і оборони;

невідповідність сучасним викликам стану єдиної державної системи цивільного захисту, сил цивільного захисту, їх технічного оснащення;

високий рівень бідності населення, безробіття, корупції, злочинності, недостатність забезпечення культурних потреб, а також недоліки внутрішньої національно-етнічної та інформаційної політики;

недостатні та непрофесійні зусилля органів державної влади України у сфері протидії пропаганді та інформаційно-психологічним операціям РФ;

корупційний фактор, який відволікає значні кошти від реалізації завдань підвищення обороноздатності держави та негативним чином впливає на якість впровадження реформ в оборонній сфері, що відверто не сприймається громадським суспільством та міжнародним співтовариством.

2.2.5. Воєнно-економічне та військово-технічне забезпечення воєнної безпеки держави безпосередньо залежить від оборонного сектору економіки країни, основними проблемами функціонування якого є:

відсутність чітко визначених стратегічних цілей, пріоритетних напрямів і завдань науково-технічного, воєнно-промислового, воєнно-економічного та соціально-економічного розвитку оборонно-промислового комплексу, ефективних механізмів концентрації ресурсів і зусиль органів державної влади на їх досягнення;

незавершеність законодавчих, інституційних, організаційних, економічних, науково-технічних, виробничо-технологічних, коопераційних, кадрових та інших перетворень, низька ефективність реалізації військово-технічної і воєнно-промислової політики, політики військово-технічного співробітництва, офсетної політики, неврегульованість питань визначення державних замовників щодо розроблення та реалізації державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу;

відсутність державного регулювання, державного протекціонізму та підтримки стратегічно важливих для оборони, безпеки і економіки країни наукових установ і промислових підприємств оборонно-промислового комплексу, який є базою для переходу від сировинної моделі побудови економіки країни до її інноваційного розвитку, задоволення потреб Збройних Сил та інших військових формувань в озброєнні, військовій і спеціальній техніці;

організаційна та функціональна незбалансованість структури оборонного сектору економіки, відсутність технологічно замкнених циклів виробництва більшості видів озброєння та військової техніки, нераціональне проведення конверсії та диверсифікації оборонного сектору економіки, руйнування традиційної науково-технічної і виробничої кооперації, критична залежність від імпорту з РФ та експорту до неї продукції військового і подвійного використання;

критичне фізичне і моральне зношення основних виробничих фондів, низька ефективність використання науково-виробничої бази, значна енергоємність виробництв, технологічне відставання від провідних країн світу, скрутний фінансово-економічний стан більшості підприємств, низька рентабельність виробництва, відсутність обігових коштів і брак інвестиційних ресурсів, недостатня ємність внутрішнього ринку оборонної продукції, що значно ускладняє її реалізацію на зовнішніх ринках;

критичний стан забезпечення підприємств висококваліфікованими робітничими, технічними та інженерними кадрами, відсутність дієвих механізмів правового та соціального захисту працівників.

Внутрішньополітичні та соціально-економічні умови значно ускладнюють можливості України щодо реагування на виклики та загрози воєнній безпеці.

3. Цілі та основні завдання воєнної політики

Україна прагне підтримувати дружні відносини з усіма країнами світу на основі договорів, укладених на принципах рівноправності, невтручання у внутрішні справи, взаємоповаги до незалежності, суверенітету та територіальної цілісності.

Головною метою воєнної політики України є створення умов для відновлення територіальної цілісності держави, її суверенітету і недоторканності в межах міжнародно-визнаного державного кордону.

Основними цілями у сфері воєнної політики Україна вважає:

відбиття збройної агресії РФ проти України;

забезпечення обороноздатності України на рівні, достатньому для запобігання виникненню збройного конфлікту, а у разі збройного конфлікту – для його локалізації і нейтралізації;

створення системи підтримання воєнної безпеки держави, яка б забезпечувала сприйняття України на міжнародному рівні як рівноправного суб'єкта міжнародних відносин та відповідала критеріям членства України в ЄС і в НАТО;

зменшення корупційної складової в системі державної політики у сфері забезпечення воєнної безпеки держави, яка компрометує здатність України підтримувати свою обороноздатність.

Виходячи із засад внутрішньої і зовнішньої політики, а також характеру наявних та потенційних загроз національній безпеці, основними завданнями воєнної політики України у найближчий час і в середньостроковій перспективі є:

локалізація та нейтралізація у найкоротші терміни воєнно-політичної кризи на Сході України, запобігання переростанню її у масштабну збройну агресію;

ліквідація незаконних збройних формувань та відновлення повного контролю державного кордону України;

реформування сил оборони України з досягненням оперативної і технічної сумісності зі збройними силами країн НАТО, у тому числі шляхом впровадження стандартів НАТО;

інтегрування добровольчих формувань до структур сил сектору безпеки і оборони України;

створення цілісного сектору безпеки і оборони держави як головного елементу системи забезпечення воєнної безпеки, інтеграція спроможностей його складових для своєчасного і ефективного реагування на наявні та потенційні загрози;

забезпечення спроможностей сил оборони, необхідних для досягнення цілей воєнної політики;

підвищення спроможностей вітчизняного оборонно-промислового комплексу за рахунок впровадження новітніх оборонних технологій, створення максимально можливих замкнутих циклів розроблення і виробництва найважливіших зразків озброєння, спеціальної і військової техніки, використання можливостей військово-технічного співробітництва з країнами – стратегічними партнерами України;

забезпечення соціальних гарантій військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, учасників АТО та членів їх сімей;

удосконалення системи демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони держави у відповідності з європейськими стандартами;

підвищення рівня державної координації та удосконалення механізмів щодо консолідованого розвитку складових сектору безпеки та оборони та підвищення їх оперативних спроможностей для забезпечення воєнної безпеки.

Визначені цілі та завдання воєнної політики відповідають сучасному стану і середньостроковому прогнозу воєнно-політичної обстановки та можуть уточнюватися відповідно до змін безпекового середовища, умов соціально-економічного розвитку України, спроможностей сил оборони.

Після створення умов для відновлення територіальної цілісності України, основна мета воєнної політики полягатиме в запобіганні виникненню нових воєнних конфліктів, системному зміцненні обороноздатності держави,

підвищенні її ролі та авторитету на міжнародній арені.

3.1. Підготовка держави до оборони. Захист Вітчизни

Під час підготовки держави до збройного захисту національних інтересів Україна дотримується таких основних принципів:

оборонної достатності, що полягає у всебічному задоволенні потреб підготовки держави до збройного захисту національних інтересів з урахуванням поточного і прогнозованого характеру воєнно-політичної обстановки, економічних і фінансових можливостей держави та пріоритету прогресивного соціально-економічного розвитку України;

високої готовності до оборони, що передбачає своєчасне та ефективне переведення сил оборони та економіки держави з мирного на воєнний стан і забезпечення належного рівня готовності до застосування Збройних Сил України та інших військових формувань;

дотримання без'ядерного статусу;

системності оборонного планування, що передбачає наявність цілісної системи відповідних стратегій, концепцій, програм з питань підготовки держави до збройного захисту національних інтересів.

Україна підтримуватиме такий рівень обороноздатності, який поряд з повним використанням можливостей щодо мирного врегулювання міждержавних суперечностей відповідає рівню воєнних загроз та водночас не позбавляє воєнно-стратегічного паритету стосовно інших держав регіонального оточення.

3.1.1. Підготовка оборони України за змістом, спрямованістю і масштабом здійснюється відповідно до Закону України “Про оборону України”. Підготовка сил оборони України орієнтується на ведення ними передусім оборонних дій. Одночасно з метою розгрому агресора враховується можливість контрнаступальних і наступальних дій. Згідно з цим розробляються програми та плани бойової і оперативної підготовки, бойові статuti і настанови Збройних Сил та інших військових формувань.

3.1.2. Головним принципом застосування сил оборони у воєнному конфлікті є активна оборона з метою завдання противнику поразки та примушення його до припинення воєнних (бойових) дій. Особлива увага приділяється обороні найбільш важливих в оперативно-стратегічному відношенні рубежів і районів, зон, адміністративно-політичних і економічних центрів, десантонебезпечних ділянок Чорноморського і Азовського узбережжя, комунікацій.

Оборона України шляхом проведення спільних операцій сил оборони поєднується з територіальною обороною, організовується опір на тимчасово захоплених ворогом територіях. Основу сил територіальної оборони складають підрозділи Збройних Сил, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, підрозділи Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та

відповідні правоохоронні органи.

Під час реалізації оборонних заходів органами управління та силами єдиної державної системи цивільного захисту забезпечується ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, викликаних в результаті застосування зброї, та захист населення і територій від наслідків ведення воєнних дій.

3.1.3. Ураховуючи наявність на території України та сусідніх держав екологічно небезпечних об'єктів, а також певну ймовірність застосування у війні з боку противника зброї масового знищення, сили оборони і безпеки, населення України готується до дій в умовах радіаційного, хімічного забруднення та бактеріологічного зараження, великих пожеж і значних зон затоплення.

3.1.4. Україна не виключає можливості застосування воєнної сили також для локалізації та ліквідації внутрішнього збройного конфлікту у разі його виникнення. Для ліквідації внутрішнього збройного конфлікту Україна залучатиме Національну гвардію, Збройні Сили, інші військові формування та правоохоронні органи згідно з Конституцією України і законами України.

3.1.5. Рішення щодо застосування (залучення) Збройних Сил, інших військових формувань у разі зовнішньої агресії, внутрішнього збройного конфлікту чи масштабних проявів тероризму приймає Президент України згідно зі своїми повноваженнями.

3.1.6. Збройні Сили, інші військові формування та правоохоронні органи мають бути також готовими відповідно до рішень РБ ООН та міжнародних договорів України до участі в багатонаціональних операціях з підтримання миру і безпеки та гуманітарних операціях під егідою уповноважених на це міжнародних організацій, а також в антитерористичних операціях на території держави та поза її межами, заходах боротьби з піратством, неконтрольованим розповсюдженням зброї масового ураження, торгівлею людьми, наркобізнесом, організованою злочинністю тощо.

3.1.7. Окремим напрямом діяльності сил оборони є підготовка національних (спеціальних) контингентів для забезпечення участі України в організаціях і заходах, пов'язаних з міжнародною колективною безпекою та міжнародним військовим співробітництвом.

3.1.8. Україна вважатиме своїм воєнним противником іншу державу (коаліцію держав), дії якої (яких) визначені законодавством України як збройна агресія або підпадають під міжнародне визначення агресії. На сьогодні та на середньострокову перспективу воєнним противником Україна вважає РФ.

Потенційним воєнним противником Україна визнаватиме державу (коаліцію держав), дії або наміри якої (яких) матимуть ознаки загрози застосування воєнної сили проти України.

В умовах, що склалися через агресивні дії РФ в Автономній Республіці Крим та підтримку нею сепаратистського руху на Сході України, підготовка держави до оборони здійснюється одночасно з фактичним веденням бойових

дій проти незаконних збройних формувань. У ході відбиття агресії продовжується нарощування оборонних можливостей країни шляхом переведення економіки і системи воєнного та державного управління з мирного на воєнний стан, мобілізації додаткових ресурсів.

Україна залишає за собою право на використання з метою відбиття збройної агресії всіх можливих форм, способів та наявних засобів збройної боротьби, а також завдання ударів агресору на його території з дотриманням принципів і норм міжнародного права.

3.2. Кризове реагування на воєнні загрози, недопущення ескалації воєнних конфліктів

3.2.1. Найвищий ступінь небезпеки має загроза державному суверенітету та територіальній цілісності України. Головною такою загрозою у середньо- та довгостроковій перспективі є повномасштабна збройна агресія РФ, з використанням компонентів “гібридної війни” проти України.

Усунення (мінімізація) цієї загрози, забезпечення відсічі збройній агресії РФ та створення умов для відновлення територіальної цілісності України потребує мобілізації всіх політичних, економічних, воєнних та соціальних можливостей держави і суспільства. Це передбачає комплексне планування дій, централізоване керівництво та координацію зусиль складових сектору безпеки і оборони, державних і громадських організацій, об’єднаних спільними цілями.

3.2.2. В основу кризового реагування на воєнні загрози та недопущення ескалації воєнних конфліктів Україна покладає такі основні заходи і дії:

використання можливостей Ради Безпеки ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС, інших міжнародних структур, які несуть відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки, застосування кризового консультативного механізму відповідно до положень Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО;

взаємоузгоджене використання політико-дипломатичних, інформаційних та силових інструментів держави для усунення деструктивного тиску РФ на Україну та примушення її до дотримання норм міжнародного права та власних зобов’язань;

своєчасне введення воєнного або надзвичайного стану в державі або в окремих її місцевостях, проведення загальної або часткової мобілізації, повного або часткового розгортання Збройних Сил, інших військових формувань та приведення їх у готовність до виконання завдань;

здійснення заходів щодо територіальної оборони і цивільного захисту;

посилення охорони та захисту державного кордону України;

локалізація воєнного конфлікту з метою недопущення його ескалації;

координація відповідно до законодавства діяльності всіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування і громадян в інтересах

ліквідації воєнного конфлікту і відсічі збройній агресії;

переведення національної економіки, окремих її галузей, підприємств і комунікацій на функціонування в умовах особливого періоду.

3.2.3. Основними цілями застосування Україною воєнної сили є:

у ході збройної агресії РФ проти України – відсіч збройній агресії з використанням усіх необхідних сил і засобів, форм і способів збройної боротьби, недопущення ескалації та розповсюдження агресії на суміжні та інші регіони України, завдання агресору поразки (втрат) та примушення його до відмови від подальшого застосування воєнної сили з повним відновленням територіальної цілісності і суверенітету України, а також до надання гарантій щодо відшкодування завданих збитків;

у разі збройного конфлікту на державному кордоні України – забезпечення захисту кордону, ліквідація (локалізація, нейтралізація) збройного конфлікту на початковій стадії і недопущення його переростання у війну;

у разі збройного конфлікту всередині держави – ліквідація (локалізація, нейтралізація) незаконних збройних формувань, посилення охорони і захисту важливих державних об'єктів та об'єктів критичної інфраструктури, а також демонстрація готовності і рішучості щодо недопущення втручання іншої держави (коаліції держав) у внутрішні справи України.

Застосування Україною воєнної сили та реалізація заходів цивільного захисту здійснюватиметься відповідно до норм Міжнародного гуманітарного права, кодифікованих у Гаазьких конвенціях, Женевських конвенціях 1949 року, Додаткових Протоколах до них 1977 року, а також в резолюціях Генеральної Асамблеї ООН та інших міжнародних документах.

3.2.4. Україна здійснює стратегічний перегляд концепції оборони з урахуванням досвіду подолання поточної кризи, запровадження нових методів керівництва обороною, які ґрунтуються на євроатлантичному досвіді та спираються на єдиний критерій – високу ефективність за прийнятних витрат. Одночасно передбачається створення ефективного механізму формування і реалізації державної політики з питань забезпечення воєнної безпеки, здійснення військово-політичного, адміністративного та безпосереднього військового керівництва силами оборони. До першочергових завдань належить створення дієвої системи управління сектору безпеки і оборони держави, основними суб'єктами якої є:

Президент України – Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України та очолювана ним Рада національної безпеки і оборони України;

Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України відповідно до встановлених Конституцією і законодавством України повноважень;

центральні органи виконавчої влади, що мають у підпорядкуванні військові формування, правоохоронні органи чи спеціальні служби.

Матеріальну базу єдиної системи управління сектору безпеки і оборони України складатимуть Головний ситуаційний центр країни при Раді національної безпеки і оборони України, мережа відомчих ситуаційних центрів, Антитерористичний центр при Службі безпеки України, Головний центр управління службою Державної прикордонної служби України, аналогічні підрозділи інших складових сектору безпеки і оборони, які будуть модернізовані з метою досягнення більш високого рівня взаємодії.

Виходячи з пріоритету мирних засобів, Україна використовуватиме всі можливі засоби захисту своєї територіальної цілісності, що не суперечать міжнародному праву. Україна залишає за собою право на застосування воєнної сили для оборони, відсічі збройній агресії РФ, а також з метою відновлення своєї територіальної цілісності в межах міжнародно-визнаного державного кордону України, звільнення тимчасово окупованих і тимчасово непідконтрольних територій.

3.3. Створення умов для відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності держави. Забезпечення перемоги в умовах “гібридної війни”

3.3.1. Ключовими завданнями створення умов для відновлення державного суверенітету та територіальної цілісності держави є:

комплексне реформування системи забезпечення національної безпеки до рівня, прийняттого для членства в ЄС і НАТО;

створення ефективного сектору безпеки і оборони, що забезпечує достатні спроможності національної оборони для відсічі збройній агресії;

створення Збройних Сил, які відповідатимуть західним стандартам і будуть сумісні зі збройними силами країн-членів НАТО.

3.3.2. Загальна чисельність сил оборони та загальна кількість традиційних озброєнь в умовах мирного часу може залишатися на досягнутому рівні. Головні зусилля планується зосередити на підвищенні рівня бойової та оперативної підготовки військ (сил) з одночасним радикальним оновленням системи управління ними та якісних характеристик озброєння і військової техніки, у тому числі принципово нових зразків, розроблених на основі сучасних технологій.

3.3.3. Планується створити національний центр управління операціями, що діятиме в безперервному режимі, укомплектований висококваліфікованим персоналом на ротатійній основі з різних міністерств, інших органів державного і військового управління, здатний організувати та контролювати виконання рішень.

3.3.4. Не менш важливим є формування державної системи аналізу загроз і захисту об'єктів критичної інфраструктури, насамперед енергетичної. Цьому сприятиме Об'єднаний комітет з питань розвідки, покликаний спрямовувати та координувати зусилля всіх розвідувальних структур, інтегрувати розвідувальну інформацію з різних джерел, забезпечувати цією інформацією всіх суб'єктів

сектору безпеки і оборони держави в частині, що їх стосується.

В умовах “гібридної війни” пріоритетним шляхом до перемоги є ефективна відсіч одночасно військовій (збройній) та інформаційній агресії проти нашої держави. У тому числі має бути посилена реалізація державної інформаційної політики на окупованих противником територіях і на міжнародній арені.

4. Соціально-політичні, економічні та інші умови реалізації воєнної політики. Воєнно-політичні та воєнно-стратегічні обмеження

4.1. Україна перебуває на передових рубежах боротьби з агресивною політикою РФ. Це здійснюється за рахунок напруження всіх політичних, воєнних, дипломатичних та економічних засобів і заходів. Такі заходи відповідають довгостроковим національним інтересам, які включають захист нації від насильства, сприяння поширенню міжнародної безпеки для уникнення конфліктів, економічне зростання.

4.2. Збройний конфлікт на Сході України виявив серйозні недоліки воєнно-економічної політики нашої держави, зокрема тривале недофінансування потреб сил оборони та неоптимальне використання виділених ресурсів, відсутність державної підтримки щодо фінансового забезпечення реформування і розвитку оборонно-промислового комплексу. В оборонно-промисловому комплексі України загострюються проблеми, зокрема викликані розривом коопераційних відносин з іншими країнами, втратою важливих підприємств, які залишаються на окупованих територіях Автономної Республіки Крим та Сходу України. У військово-технічній політиці проблемними залишаються питання нестачі сучасних засобів збройної боротьби, неготовності ремонтної бази, несправності озброєння та військової техніки.

4.3. Економічне забезпечення воєнної безпеки здійснюватиметься шляхом формування і реалізації принципово нової єдиної воєнно-економічної, воєнно-промислової та військово-технічної політики, основними напрямками якої є:

визначення на державному рівні довгострокових наукових та матеріально-технічних потреб оборони, забезпечення створення, виробництва, ремонту і модернізації озброєння, військової та спеціальної техніки і боєприпасів для задоволення потреб безпеки і оборони у відповідності з характером і масштабами воєнних загроз, цілей, пріоритетів і завдань воєнної політики держави;

упровадження системи стратегічного планування розвитку оборонно-промислового комплексу, взаємопов'язаного з цілями та завданнями державної політики у сфері національної безпеки і оборони, соціально-економічного та науково-технічного розвитку країни;

формування збалансованої структури оборонно-промислового комплексу, визначення пріоритетних напрямів його реформування і розвитку, проведення раціональної реорганізації та диверсифікації, технічного переозброєння,

забезпечення максимального завантаження і нарощування науково-виробничої бази оборонного сектору економіки;

забезпечення поглибленої інтеграції науки та виробництва, збереження і розвиток базових та критичних технологій, створення Державного фонду розвитку базових і критичних технологій та підтримки інновацій в оборонно-промисловому комплексі;

впровадження комплексу організаційних, технічних, економічних, правових та інших заходів, спрямованих на зниження залежності України від критичного імпорту продукції (товарів, технологій, робіт, послуг), підвищення ефективності міжнародного науково-технічного співробітництва, насамперед з країнами ЄС та НАТО;

забезпечення фінансового оздоровлення наукових установ і виробничих підприємств та їх сталого функціонування шляхом впровадження комплексу заходів і економічних механізмів адресної державної підтримки та державного протекціонізму щодо прямої закупівлі у підприємств оборонного сектору економіки продукції для задоволення пріоритетних державних потреб у рамках державного замовлення;

удосконалення системи створення та збереження мобілізаційних запасів, розвитку і утримання виробничих потужностей мобілізаційного призначення, формування та підтримання в належному стані державного матеріального резерву;

створення системи безперервного забезпечення наукових установ і виробничих підприємств оборонного сектору економіки інформаційними, аналітичними та іншими матеріалами щодо світових досягнень у сфері науки, техніки і технологій, розвитку озброєння, військової та спеціальної техніки;

розроблення і впровадження комплексу взаємопов'язаних нормативно-правових актів щодо відродження стратегічної ролі оборонно-промислового комплексу в системі національної безпеки та оборони держави;

створення системи державного замовлення підготовки робітничих, технічних та інженерних кадрів для задоволення потреб оборонно-промислового комплексу, сприятливих умов для ефективного функціонування і розвитку науково-дослідних, технологічних та проектних установ, конструкторських бюро і промислових підприємств оборонної промисловості;

інваріантність забезпечення сучасними зразками озброєння та військової техніки, зокрема їх розроблення та виробництво силами вітчизняної оборонної промисловості, у тому числі за закордонними ліцензіями, розроблення і виробництво спільно з іноземними партнерами, імпорту озброєння та військової техніки, розроблення і виробництво яких в Україні недоцільно або технологічно неможливе;

удосконалення механізмів формування і контролю за видатками на потреби оборони, оптимізації бюджетних витрат та забезпечення їх раціонального розподілу;

боротьба з проявами корупції у всіх її формах.

4.4. У “гібридній війні”, розв’язаній РФ проти українського народу, наші економічні, воєнні, людські, інформаційні та інші ресурси значно нижчі. А з урахуванням наявності в РФ стратегічної ядерної зброї та зловживання нею статусом постійного члена РБ ООН обмеженою також стає і реакція світової спільноти на російську агресію проти України.

Відновлення економічного та воєнного потенціалу обороноздатності потребуватиме певного часу і проведення радикальних реформ, передбачених Стратегією сталого розвитку “Україна – 2020”. Для досягнення своїх інтересів Україна розвиватиме національну економіку, нарощуватиме воєнну могутність, братиме участь у підтриманні міжнародної безпеки, використовуватиме інші невоєнні методи для розв’язання конфліктів і кризових ситуацій, а в разі потреби застосовуватиме воєнну силу. Такими є стратегічні рамки, в яких Україна планує та готує свою оборону.

5. Шляхи досягнення цілей воєнної політики України

5.1. Зміцнення воєнної безпеки та обороноздатності (формування національних оборонних спроможностей)

5.1.1. Визначальним фактором зміцнення воєнної безпеки є реформування сил оборони. Оптимізація та реорганізація Збройних Сил, інших військових формувань з подальшим їх реформуванням здійснюється з метою створення ефективних, мобільних, оснащених сучасним озброєнням, військовою і спеціальною технікою Збройних Сил, інших військових формувань, спроможних гарантовано забезпечити оборону держави.

5.1.2. Формування національних оборонних спроможностей буде здійснюватися шляхом:

удосконалення законодавства з питань оборони України з належним унормуванням діяльності у воєнній сфері та адаптація базових законодавчих, концептуальних і програмних документів з питань оборони до сучасних реалій;

покращення взаємодії і координації дій органів державної влади і складових сектору безпеки і оборони як у мирний час, так і в особливий період, у кризових ситуаціях, з урахуванням особливостей сучасної збройної боротьби, у ході якої широко використовуються не лише традиційні військові операції (дії), але й різноманітні невоєнні сили та засоби;

створення та впровадження єдиної стратегії комунікацій суб’єктів сектору безпеки та оборони, визначення єдиного органу для координації та контролю її реалізації;

удосконалення системи кризового планування та управління у сфері оборони, упровадження стандартів управління військами, прийнятих в країнах-членах НАТО, із забезпеченням постійної готовності органів управління до виконання завдань, їх регулярних навчань і тренувань, а також децентралізованого стилю управління;

удосконалення аналітичних можливостей та взаємозв'язків на державному рівні з модернізацією системи воєнної розвідки на стратегічному та оперативно-тактичному рівнях, приведення систем воєнної розвідки та військової контррозвідки у відповідність із стандартами НАТО;

уточнення функцій і завдань, перегляду структури і чисельності сил оборони, зокрема Збройних Сил та їх функціональних структур – Сил негайного реагування, Сил нарощування, Сил резерву, сил і засобів бойового чергування;

удосконалення засад застосування та підготовки сил оборони в сучасних умовах не лише звичайної, а й “гібридної” війни;

відновлення військової інфраструктури, перегляду місць дислокації військових частин і з'єднань Збройних Сил України та інших складових сил оборони з урахуванням посилення постійної військової присутності на сході та південному сході держави;

розвитку системи управління Збройними Силами, іншими військовими формуваннями, яка в мирний час має забезпечити надійне управління військами (силами) в особливий період без перебудови та проведення масштабних організаційних заходів, а рівень її готовності буде вищим за рівень готовності підпорядкованих військ (сил). Удосконалення системи управління Збройними Силами, іншими військовими формуваннями здійснюватиметься в рамках створення перспективної єдиної системи управління сектору безпеки і оборони;

упереджувального забезпечення високого рівня бойової підготовки особового складу та бойового злагодження військових підрозділів з подальшим виконанням ними реальних бойових завдань;

пріоритетного розвитку Сил спеціальних операцій відповідно до стандартів НАТО;

упровадження прийнятих в НАТО стандартів бюджетного планування з метою підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів, стовідсоткового забезпечення ключових спроможностей сил оборони, які визначають їх здатність до перемоги у збройному конфлікті;

забезпечення готовності системи фінансування сил оборони в кризовий період з формуванням і налагодженням процедур фінансування з урахуванням додаткових джерел, ефективного управління резервами, забезпечення ефективної протидії корупції;

створення єдиної ефективної системи логістики і постачання сил оборони як на мирний, так і на воєнний час (особливий період) для максимально оперативного і якісного задоволення їх потреб з централізованою закупівлею матеріально-технічних засобів;

утворення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил оборони, з урахуванням досвіду західних військових організацій, громадянського сектору і бізнесу;

реформування системи військової освіти і підготовки кадрів, підвищення престижу військової служби, фінансового і соціального забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей;

модернізації державної системи мобілізації та мобілізаційної підготовки, створення системи резерву, яка дозволяє швидко нарощувати сили під час кризової ситуації, із завчасним передбаченням необхідних для цього витрат;

підвищення бойового потенціалу, відновлення справності, продовження ресурсу, проведення модернізації, створення нових систем і уніфікації зразків озброєння та військової техніки Сухопутних військ та Повітряних Сил;

оптимізації Військово-Морських Сил Збройних Сил України, які на першому етапі мають бути здатні обороняти берегову лінію Чорного та Азовського морів, виключну (морську) економічну зону, а також залучатися до міжнародних операцій НАТО і ЄС;

ефективного використання двостороннього та багатостороннього співробітництва з партнерами та союзниками у військовій сфері, у тому числі шляхом отримання військової допомоги від них;

модернізації військової системи охорони здоров'я у напрямі концентрації на оперативних заходах з врегулювання конфліктів та післяконфліктного врегулювання, з максимально можливою передачею функції забезпечення госпіталів цивільному сектору охорони здоров'я;

удосконалення територіальної оборони, забезпечення її ефективного функціонування;

удосконалення єдиної державної системи цивільного захисту, приведення її до стандартів ЄС та забезпечення ефективного функціонування, а також оснащення сучасними видами техніки, засобами та спорядженням сил цивільного захисту.

5.1.3. Будуть запроваджені стандарти етики та євроатлантичні цінності для військовослужбовців усіх рангів, зокрема концепції цінності людського життя і здоров'я, насамперед щодо особового складу бойових підрозділів.

Чисельність і структура сил оборони та їх складових визначатиметься відповідно до стану безпекового середовища та потреб оборони України, необхідності відсічі збройній агресії РФ і характеру очікуваних конфліктів з урахуванням фінансово-економічних спроможностей держави. Сили оборони намагатимуться забезпечити насамперед ключові спроможності, які визначають їх здатність до збройного захисту України та відбиття збройної агресії на сході держави.

5.2. Інтегрування та поєднання зусиль складових сектору безпеки і оборони

5.2.1. Збройні Сили у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони дотримуватимуться прийнятих у країнах-членах ЄС і НАТО стандартів щодо діяльності і розподілу ролей та головних завдань. Головна роль у забезпеченні воєнної безпеки України належить Збройним Силам.

5.2.2. У вирішенні завдань щодо забезпечення воєнної безпеки України, підготовки її до збройного захисту інші складові сектору безпеки і оборони відіграватимуть такі ролі:

Міністерство закордонних справ України – забезпечення дипломатичними засобами захисту та зміцнення незалежності, державного суверенітету, безпеки, територіальної цілісності та непорушності кордонів України, її національних інтересів, дипломатичний супровід процесу вирішення завдань щодо забезпечення воєнної безпеки України, підготовки до збройного захисту національних інтересів;

Національна гвардія України – участь у територіальній обороні, захисті державного кордону та боротьбі з тероризмом, а також незаконними військовими формуваннями; охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки в зоні конфлікту; охорона та оборона важливих державних об'єктів, визначених Кабінетом Міністрів України;

Державна прикордонна служба України – участь у припиненні збройного конфлікту на державному кордоні, боротьбі з тероризмом, припинення збройних та інших провокацій на державному кордоні, охорона державного кордону та суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні;

Служба безпеки України – боротьба з тероризмом, контррозвідка, протидія розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, протидія корупції та організованій злочинності;

Міністерство внутрішніх справ України – протидія кримінально-протиправним посяганням, охорона і забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зоні конфлікту, охорона важливих державних об'єктів і режимних об'єктів, визначених Кабінетом Міністрів України;

Державна служба України з надзвичайних ситуацій – безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, викликаних в результаті застосування зброї, та захисту населення і території від наслідків ведення воєнних дій;

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України – забезпечення функціонування урядового зв'язку Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України з посадовими особами Збройних Сил, інших військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення під час їх перебування на захищених і польових пунктах управління, забезпечення кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури;

Державна спеціальна служба транспорту – забезпечення стійкого функціонування транспорту;

Управління державної охорони – участь у територіальній обороні, боротьбі з тероризмом, контррозвідувальній діяльності, забезпеченні безпеки визначених посадових осіб та об'єктів.

На оборонний сектор економіки покладаються завдання забезпечення створення, виробництва, ремонту і модернізації озброєння, військової та спеціальної техніки і боєприпасів для задоволення потреб безпеки і оборони у відповідності з цілями, пріоритетами і завданнями воєнної політики держави.

5.2.3. У рамках удосконалення державної системи стратегічного і оборонного планування, створення єдиної системи моніторингу, аналізу, прогнозування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони, забезпечення ефективної координації та функціонування складових сектору безпеки і оборони передбачається узгоджене міжвідомче планування їх спільного застосування з провідною роллю відповідального за організацію виконання завдань та реагування на ймовірні кризові ситуації органу (складової сектору безпеки і оборони).

5.2.4. Збройні Сили взаємодіятимуть з іншими складовими сектору безпеки і оборони у виконанні їх завдань в частині, що стосується, та уникатимуть дублювання функцій і завдань своїх структурних підрозділів з функціями і завданнями підрозділів інших складових сил безпеки і оборони. Збройні Сили залучатимуться до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом і піратством, посилення охорони державного кордону України, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні і континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї і наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у відкритому морі, ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, надання військової допомоги іншим країнам, а також братимуть участь у міжнародному військовому співробітництві, спільних операціях з НАТО.

Для вирішення завдань забезпечення воєнної безпеки України сили оборони та їх складові будуть взаємодіяти та координувати діяльність між собою та з іншими складовими сектору безпеки і оборони, державними органами, органами місцевого самоврядування, неурядовими організаціями та об'єднаннями, зокрема волонтерськими, установами і підприємствами, у тому числі оборонно-промислового комплексу, громадянами, відповідними суб'єктами інших держав. Рівень взаємодії з іншими складовими сил оборони та органами державної влади буде підвищено на основі створення постійних і тимчасових міжвідомчих органів управління.

5.3. Участь у глобальних та регіональних системах безпеки

Україна вважає, що кожна держава має право гарантувати власну безпеку шляхом інтеграції в такі безпекові структури, які найповніше відповідають її інтересам. Україна надаватиме пріоритет участі в удосконаленні та розвитку євроатлантичної та європейської систем колективної безпеки.

5.3.1. З відмовою від політики позаблоковості Україна вибудовує нові підходи до забезпечення національної безпеки, адаптовані до НАТО. При цьому у середньостроковій перспективі Україна спиратиметься, перш за все, на власні

можливості та залишає за собою право обирати спосіб гарантування державного суверенітету і територіальної цілісності.

Зовнішні гарантії безпеки створюватимуться шляхом формування мережі союзництва як з окремими державами та регіональними організаціями (шляхом укладення угод про спільну оборону або військову допомогу), так і з міжнародними безпековими організаціями (шляхом участі у механізмах колективної безпеки).

5.3.2. Визначальними факторами гарантування своєї безпеки, суверенітету, захисту територіальної цілісності та пріоритетними напрямками своєї безпекової політики Україна вважає інтеграцію в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в ЄС, а також поглиблення співпраці з НАТО з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації.

5.3.3. Пріоритетним завданням поглиблення співпраці з НАТО є досягнення до 2020 року повної сумісності Збройних Сил України з відповідними силами країн-членів НАТО. Поглиблення співпраці з НАТО передбачає:

розвиток багатосторонніх відносин в рамках сучасних механізмів НАТО, зокрема в рамках Спільної з ЄС політики безпеки і оборони, Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО, Програми “Партнерство заради миру”, Концепції оперативних можливостей, Процесу планування та оцінки Сил НАТО (ППОС/PARP), та в рамках середземноморського діалогу;

поглиблення двосторонніх відносин України з країнами - членами НАТО;

надійне виконання взятих на себе партнерських зобов'язань, взяття на себе пропорційної частки відповідальності у спільних з НАТО операціях;

неупереджений і прозорий аналіз реформ у Збройних Силах з метою впровадження стандартів НАТО, забезпечення мобільності Збройних Сил та оперативності їх розгортання;

забезпечення підготовленості особового складу, технічної сумісності озброєння, військової та спеціальної техніки, а також оперативної сумісності підрозділів Збройних Сил і країн-членів НАТО в рамках Програми оцінки та зворотного зв'язку.

5.3.4. Україна у коротко- та середньостроковій перспективі паралельно із забезпеченням технічної та оперативної сумісності сил оборони зі збройними силами країн-членів НАТО здійснюватиме трансформацію і адаптацію документів оборонного планування, оперативного і бойового управління, статутів і настанов до стандартів НАТО з урахуванням досвіду антитерористичної операції на Сході України.

5.3.5. Поглиблення кооперації та співробітництва з НАТО і ЄС у сфері розвідки щодо протидії агресивній політиці РФ, міжнародним терористичним, релігійно-екстремістським та злочинним організаціям, боротьби з кіберзлочинністю передбачає надання розвідувальними структурами НАТО і

ЄС, а також їх країнами-членами допомоги у питаннях реформування розвідувальних органів України, залучення коштів трастових фондів для їх ресурсного забезпечення, отримання доступу до інформаційних мереж, які поповнюються за рахунок розвідувальної інформації з різних джерел, у тому числі від країн-членів.

5.3.6. Україна буде дотримуватися прийнятих в країнах-членах НАТО принципів ведення бойових дій:

моральність – відповідність (неперевищення) рівня збройного насильства загальнолюдським цінностям і нормам Міжнародного гуманітарного права, а також поставленій меті бойових дій;

готовність – завчасне забезпечення рівня готовності сил та засобів до виконання завдань за призначенням відповідно до умов бойової обстановки;

цілеспрямованість (вибір та підтримка досягнення цілей) – єдність і однозначність мети бойових дій, що є запорукою їх успіху;

безпека – постійна підтримка оперативного середовища з метою забезпечення необхідної свободи дій для досягнення цілей;

несподіваність – є наслідком непередбачуваних дій і забезпечує розгубленість противника, втрату ним оперативної, тактичної рівноваги та єдності управління;

концентрація зусиль – вирішальне, синхронізоване застосування об'єднаних сил та засобів для досягнення головної мети бойових дій;

економія зусиль – розумне використання наявних спроможностей для досягнення поставленої мети з уникненням зайвого перевищення;

гнучкість – здатність оперативно змінювати склад сил та засобів, форми та способи їх бойового застосування відповідно до змін обстановки без втрати бойових спроможностей;

співпраця – докладання об'єднаних координованих зусиль сил та засобів з метою максимально повного використання їх спроможностей;

постійність – створення та застосування сил і засобів, здатних забезпечити безперервний вплив на противника, позбавлення його свободи маневру і можливості відновлення сил.

5.3.7. Україна використовуватиме прийняті в країнах-членах НАТО принципи адміністрування:

стовідсоткову готовність організаційних структур і прозорий розподіл повноважень між організаційними структурами і посадовими особами;

чіткий порядок розподілу і делегування відповідальності під час формування і реалізації рішень по всій ієрархії системи управління – від рішень вищого воєнно-політичного керівництва до окремого підрозділу;

відповідність функцій, завдань і повноважень структурних підрозділів їх оперативним і тактичним спроможностям;

ефективність керівництва, його здатність виконувати свої функції за умов нестандартних завдань;

упровадження в практику інноваційних методів управління, позбавлення бюрократизму та протидія корупції;

спільне корпоративне мислення у плануванні і виконанні завдань оборони.

Поглиблення співпраці з НАТО, надійне виконання взятих на себе партнерських зобов'язань, трансформація і адаптація документів оборонного планування, оперативного і бойового управління та досягнення повної сумісності сил оборони України з відповідними силами держав-членів НАТО сприятиме досягненню необхідних критеріїв для набуття Україною повноправного членства в НАТО.

6. Фінансування потреб оборони

Нарощування оборонного потенціалу України потребує залучення значних фінансових та інших матеріальних ресурсів.

6.1. Фінансування потреб оборони України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших не заборонених законодавством джерел.

Загальний обсяг видатків на оборону має становити не менше трьох відсотків від запланованого обсягу валового внутрішнього продукту на відповідний рік.

6.2. Пріоритетними напрямками фінансування визначаються:

проведення інтенсивної бойової підготовки військових частин та підрозділів сил оборони;

реалізація державного оборонного замовлення з урахуванням пріоритетності закупівель та розроблення нових зразків озброєння та військової техніки;

реалізація державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, розроблення, освоєння і впровадження нових технологій, створення, розширення номенклатури та обсягів випуску наукоємної конкурентоздатної продукції в оборонному секторі економіки;

забезпечення ефективного функціонування розвідувальних органів України;

реалізація соціальних і правових гарантій військовослужбовців та членів їх сімей.

7. Управління ризиками

На сьогодні практично відсутній зв'язок між цілями розвитку системи забезпечення воєнної безпеки та соціально-економічними пріоритетами держави. В умовах обмежених ресурсних можливостей це посилює ризики невиконання поставлених завдань у сфері забезпечення воєнної безпеки.

7.1. В інтересах зниження ризиків у сфері воєнної безпеки держави створюється інтегрована система управління ризиками, як елемент системи оборонного планування, в основу діяльності якої передбачається покласти систематичний моніторинг та оцінку стану виконання планів (програм) розвитку сил оборони та їх складових.

7.2. Основними заходами управління ризиками є:

системний аналіз результатів виконання стратегії розвитку сил оборони та складових, її корегування з урахуванням можливостей ресурсного забезпечення;

спрямування зусиль суб'єктів оборонного планування на своєчасне фінансування та контроль виконання відповідних програм в межах державного оборонного замовлення;

втілення сучасних технологій менеджменту в інтересах ефективного цільового використання оборонних ресурсів, пошуку надійних джерел фінансування заходів з формування необхідних спроможностей військ (сил).

7.3. У короткостроковій перспективі головні зусилля будуть спрямовані на забезпечення комплексних системних змін в організації і функціонуванні сил оборони України, насамперед:

стратегічне переосмислення концепції оборони України з урахуванням досвіду конфлікту на Сході України, запровадження нових методів керівництва обороною, які ґрунтуються на євроатлантичному досвіді та спираються на єдиний критерій – високу ефективність за прийнятних витрат;

удосконалення законодавчої бази з питань воєнної безпеки і оборони, розроблення ефективного механізму реагування на кризові ситуації, розвиток системи управління в операціях і бойових діях, децентралізація прийняття рішень;

уточнення ролі і завдань складових сил оборони на стратегічному, оперативному і тактичному рівнях, поетапне вдосконалення організаційних структур сил оборони України, оптимізація чисельності особового складу, кількості озброєння та військової техніки;

досягнення оперативної сумісності складових сил оборони України, планомірний перехід до стандартів НАТО (STANAG) в організації, озброєнні та підготовці військ (сил), а також у системі оперативного прийняття рішень;

організацію спільної підготовки сил оборони з виконання покладених на них завдань, перегляд підходів до підготовки і навчання особового складу;

відновлення справності та продовження ресурсу, модернізацію, створення нових систем і уніфікацію зразків озброєння, військової техніки та спеціальної техніки;

перегляд концепції бюджетного планування і системи забезпечення ресурсами, радикальне покращення забезпечення ведення бойових дій.

З вирішенням першочергових проблем, відбиттям збройної агресії та завершенням антитерористичної операції, за сприятливих умов міжнародної обстановки, воєнно-політичної ситуації та наявності відповідного ресурсного забезпечення будуть упроваджуватися додаткові заходи забезпечення належної обороноздатності держави.

8. Прикінцеві положення

Воєнна доктрина України (Стратегія воєнної безпеки України) є основою для підготовки та прийняття воєнно-політичних, воєнно-стратегічних, воєнно-економічних і військово-технічних рішень, розроблення відповідних концепцій та програм за складовими воєнної безпеки держави.

Керівництво діяльністю суб'єктів забезпечення воєнної безпеки в частині відсічі збройній агресії проти України, заходів із запобігання виникненню воєнних конфліктів, підготовки держави до збройного захисту і захисту національних інтересів здійснюється Президентом України відповідно до Конституції та законів України.

Реалізація документа забезпечується Кабінетом Міністрів України, іншими органами державної влади та управління відповідно до повноважень, визначених Конституцією та законами України, та координується Радою національної безпеки і оборони України.

Положення документа уточнюються і доповнюються в установленому порядку з урахуванням змін воєнно-політичної обстановки, характеру застосування воєнної сили проти України та загрози її застосування, умов соціально-економічного розвитку України.

Глава Адміністрації
Президента України

Б.ЛОЖКІН